

Sprakeloos (11)

Harrie Regtering¹

06062022

‘Hier lig ik dan in het fietsenhok’

Voor Lidwin en Harry

Overture Symfonische muziek horen we niet meer zo graag. Zeggen we. Vanochtend nog luisterde ik naar de Overture Tannhäuser. Alles over de top vanaf het begin. Violen en ander hout, trompetten en andere blazers. En toch prachtig. Nog steeds. Zoals ik ook Tsjaikowski's vioolconcert (Herman Krebbers) en de Capriccio Italien (gehoord bij leraar Stam in de muziekles in de 1e klas van het Thomas à Kempis college) nog steeds onuitwisbaar mooi vind.

We zijn omringd door aardige burens. Maar er zitten een paar gekkies tussen met wie we het gaandeweg de jaren, nu zo'n stuk of vijftien, steeds beter zijn gaan vinden. Niet door elke dag contact met elkaar te hebben. Maar af en toe. Met een zekere regelmaat, dat wel. En in de loop der tijd zijn er veel raakvlakken ontdekt.

Zoals vanavond. Een dag voor de vakantie eten we nog een keer samen. We praten over muziek. Hij zit aan het begin van piano leren spelen. Soms studeert hij alleen maar harmonie. Ieder behalve ik speelt een instrument (piano, cello, fluit). Ik spring erop in. Is het wat ik denk en schrijf in Sprakeloos (8)? We praten. Ik vertel over mijn Elgar ervaring (zie hoofdstuk 23 *Zola, of: over taalopvatting in filosofie-beoefening*). Ergens verderop die avond – als begrafenissen en de organisatie ervan aan de orde is geweest, met veel hilariteit – zet hij op zijn speellijst Jaroussky in Monteverdi op de speakers en

schieten haar de tranen in de ogen. ‘Waar zit hier de ziel’, roep ik. Ik had eerder om Jaroussky in Vivaldi, *Il Giustino*, ‘Vedro con mio diletto’ gevraagd en dat hadden we al gehoord. Zij voor de eerste keer, want ze bedoelde een andere counter tenor (Anthony and the Johnsons bleek later). Maar dan wordt het langzamerhand wel tijd om op te stappen en niet nog drukker te worden dan ik nu ben. Met de dexamethason in mijn lijf. Morgen eerst de 4^e chemo en daarna meteen door op vakantie. Een experiment.

Bij dit schrijven draai ik Jaroussky met ‘*Il Giustino*’ opnieuw. <https://youtu.be/eXT47UktXY8>

Daarna ongetwijfeld ‘*Ombra ma fu*’ (Händel). Maar ik ontdek ook Stutzmann met hem in Händel in ‘*Son nata a lagrimar*’ (opera Gulio Cesare) en in het *Stabat Mater* van Pergolesi.

¹ regte061@planet.nl; www.watiknietbegrijp.nl OK deze is wel geschreven onder invloed van dexamethason

Wat me hier sprakeloos maakt zijn niet alleen de specifieke verhalen die er dit keer aan deze burentafel zijn. Maar die er steeds zijn als we bij elkaar zitten. Ook als we zorgen hebben om de gezondheid van deze of gene. Die hebben we nu ook en toch overheerst de levendigheid weer. Van haar eerste uitvoeringen van een nieuw toneelstuk. Waarin ze een rol achter de bar combineert met het bedienen van de muziekinstallatie. Maar nog te weinig routine heeft om bij een bepaald woord 'automatisch' een knop in te drukken. Het is nieuw dus moet nog inslijten. Overigens is de plaats achter de bar bedacht omdat ze het op de helling waarop het stuk wordt gespeeld momenteel met haar heup en been niet uithoudt. Handigheidje van de regisseur? De draaischijf en ander werk (met de 'echte' titel *Sprakeloos*) van Tom Lanoye komt ter sprake. Heb ik de titel daarvandaan gehaald? Nee. Pas later herinnerd. De uroloog leverde 'm².

Over hem en de piano hebben we het al gehad. Ergens in het verhaal komt bij Italiaans leren (met een methode van plateaus die we ook bij hardlopen hadden...) en dyslexie het verhaal over de zoon naar voren. Hoe ze hem toen hij slecht in taal bleek te zijn op een typecursus hebben gedaan. Met de belofte: als je die haalt krijg je een laptop. Technisch begaafde jongen, dus die wilde hij wel verdienen. Met vader ernaast die nog moest leren dat ruimte maken in plaats van er bovenop zitten ook heel goed werkt. Wat gebeurt er op een dag?

Bij het overhoren van Franse woorden 'weet' de zoon het niet en laat zijn hoofd voorover tussen tafel en laptop zakken. Zijn handen liggen ongezien op de toetsen. Die beginnen het woord te typen dat hij met zijn hersens niet kan vinden. Zijn vingers, die bizarre snelheden op de toetsen kunnen halen, weten het eerder dan hij. Wàt een voorbeeld van de complete lichamelijkheid van het kunnen denken. 'Bevrijd mij uit de het denken' moet ergens iets in je hersenen zijn, iets tussen elkaar bevurende neuronen, hoewel we het daar niet kunnen aantonen³. Maar hier zit dus nog een andere dimensie van taal en van kunnen denken zonder taal. Waar je handen denken door de wijze waarop jij lichamenlijk bent ingericht, de wijze waarop jouw systeem 'werkt' en autonoom is. Een 'Feynmannetje' die zoon. Pas het kunnen maken bewijst dat je het begrijpt. Hier in aanleg aanwezig en inmiddels, jaren later, helemaal uitontwikkeld. Met een pracht vriendin die debatwedstrijden wint, een en al brede ontwikkeling uitstraalt en Artificiële Intelligentie studeert. Dus daar komt het ook goed mee, denk ik dan. Die moet ook al in de nieuwe 'denkstijl' zitten. Zonder het te weten.

Dan het verhaal van moeders begrafenis. In 2018.

Terug naar de plaats waar ze is geboren. Veel mooier dan hier een crematorium. In België. Waar ze in de Volvo van een dochter en schoonzoon naartoe wordt gereden. Het is snikheer. Eenmaal in België blijken er Andere Regels. Hier in Nederland kan ze op een door haar zoon vervaardigde mooie baar, gewikkeld in een doek, worden gecremeerd. Daar niet. De crematorium jongens hebben er blijkbaar een deal met de kistenmakers om de hoek. Die kist moet er komen anders werkt het crematieproces niet. Er moet ergens tegen aan geduwd kunnen worden om in het vuur terecht te komen. Is prijzig, ziet een kleinzoon. Die maakt voor zijn werk (lichtinstallaties all over the world) talloze flight cases. Hij weet dat dat een

² Zie *Sprakeloos* 1 De uroloog in hoofdstuk 24 *Sprakeloos* op www.watknietbegrijp.nl

³ Geeft dus Hackers op Wittgenstein gebaseerde grammaticale benadering van denken als werkwoord een sterker argument. Niet ingevoerd snappen dit niet. Maar dat kun je ook nalezen in hoofdstuk 23, *Zola*.

stuk goedkoper kan. Loopt ermee naar zijn tante, eigen zoon komt erbij. Daarna overlegt tante met haar broers en zussen. De flexibiliteit in die familie om dat een goed idee te vinden, op dat moment. Genoeg kwesties waar ze nooit meer uitkomen, maar hierin zijn ze flexibel met elkaar. Blijkt er om de hoek ook nog een Gamma te zitten. Daar gaan ze naartoe en samen maken ze van het goedkoopste van het goedkoopste materiaal de kist. Als ze de schroeven erin staan te draaien komt een Gamma mevrouw voor een rookpauze het parkeerterrein oplopen. Ze weet niet wat ze ziet en dat is hetzelfde als....

Waar is moeder in die tijd? In het fietsenhok bij het crematorium. Was er iemand bij haar? Nu je dat vraagt: ik geloof niemand. Maar nu kwam het allemaal goed. Ze was thuis. De baar kon mee terug naar Huisseling. Waar ze met man en gezin woonde. Een onorthodoxe man. Die zijn kinderen had opgevoed om zo te denken. Zo dacht hij zelf ook. En gaf zijn zegen.

Zo kan het toch nog goed gaan op begrafenissen. Ik vind het weer een bijzondere avond. Mijn vrouw vindt 'm overigens 'normaal'. Er zijn verschillen in belevingswerelden. Misschien van wel en niet ziek zijn? Of wel of niet pillen slikken?

Ze vertelt over de dood van haar zus, in 1997, aan kanker, nog geen 40. Of net wel. Een dichteres die een ruig leven leidde met drank en vele minnaressen in de hele wereld. Veel drama meegemaakt. Ze luisterde op haar ziekbed naar een vreemde zender die altijd langgerekte hoge tonen muziek uitzond. Naar het uitspannel, firmament, de hemel. Ze wilde die muziek mee in haar kist hebben, de radio aan. Toen het moment kwam werd ze met veel bloemen om haar heen en dramatisch wenende geliefden opgebaard. Zelfs haar aanwezige zussen en broer, die toch ruim denken over conventies, zaten er wat vreemd naar te kijken. Maar lieten het op zijn beloop. Bij het kisten vergaten ze allemaal dat de radio aan en mee moest. Dus werd de kist weer open gemaakt. Wat gewoon en nuchter gebeurde. De dramatiek temperde. Zo zijn ze dan ook wel.

Ik stond voor haar begrafenis op Zorgvliedt bij de Amstel te wachten. Op een boot kwam ze in haar kist aangevaren. Tom Waitts knalde keihard over het water. En zo ging het op de begraafplaats door. Met verrassingen in optredens tot aan het zelf dicht gooien van het graf. Een vlinder steeg omhoog tijdens de bijeenkomst in de aula.

Je hebt het niet te zeggen over de dood. 25 augustus 2013. Karel was in Oostenrijk op weg naar de wereldtitel voor journalisten. Hij kwam keihard een bocht om die ze al eerder namen. Een passage op een autovrij parcours. Tot dat moment. Iemand was er toch opgereden. Botsing. Dood. Tien jaar later is de rechtszaak over schuld en uitkering van de verzekering pas geregeld. Hij kreeg een mooi afscheid in de bomvolle Cenakelkerk. Veel Sjostakovitch, veel liefhebbende mede wielrenners, veel oud collega journalisten en studenten van de School voor de Journalistiek en collega's van zijn Tuinblad. Karel had veel talenten. Sterke vrouw en kinderen. Hij is hier vlakbij op Rustoord begraven. Ook voordat ik ziek werd liep ik bij hem langs om bij te praten. Hij ouwehoert gewoon door. Dus als ik ergens ga liggen is het in de buurt van Karel. Zijn vrouw werd opnieuw gelukkig met een rechter. Was wel handig bij de rechtszaak. Al vond die in een ander land plaats.

6 mei 2017. Cees ging vlak na zijn pensioen plotseling dood. Zich kapot gewerkt in de sociale advocatuur. Mensen in de marge, zoals vluchtelingen, verdedigd. Tegen de bezuinigingen

gestreden. Een man met passie voor zijn gezin, voor taal en zijn kantoor. Eloquent in zijn uitdrukkingen, ook van liefde. Feestbeest. De nacht van zijn vrouws verjaardag duurde tot in de vroege uurtjes. Drank. En daarna liep hij gewoon de Zevenheuvelenloop in 1 uur en 15 minuten. Talent ook bij zijn jongens. Maar vooral bouwvakker in hart en nieren. Metselde dat het een lieve lust was. Uit en thuis.

Zijn afscheid begon in een volle Stevenskerk. Toespraken vanuit zijn Westland, vanuit zijn frivole Utrechtse studententijd, vanuit het recht en de juridische sector uiteraard. Muziek? Daarna liep de stoet achter zijn eigen auto aan de hele stad door naar de begraafplaats aan de Daalseweg. Terecht stond de stad stil. Zijn vrouw zocht lange tijd om het eigen leven zonder hem opnieuw te waarderen. De man die nu uiteindelijk door haar selectie komt is een 'Cees'. In naam en veel meer andere eigenschappen.

De dood van Hans. Man van de zus van onze vriendin. Hoog in DSM op het gebied van kwaliteit, auteur van een boek (*Walking the Perspectivity Path. The power of dialogue*) dat nog steeds te weinig mensen lezen en mede oprichter van Perspectivity. Waar hij ook aan het werk was, wat hij deed, Hans stond rechtop. En zette daar dingen op zijn kop, indien nodig. Ironie. Toen de dragers zijn kist de kuil in lieten zakken, sloeg de voorste singel onder de kist uit. Tot in zijn graf stond hij rechtop. Maar wel op de kop.

'What is the end of this story, what information pertains? The fact *that funerals* can be better is woven indelibly into our hearts and our brains' (sorry Paul Simon voor de adaptatie).

Moraal van dit verhaal: bevecht de vrijheid om zo dood te gaan als je wilt in de zekerheid daarna 'behandeld' te worden zoals dat bij die vrijheid past.

Het doorbreken van conventies en gedragspatronen in de nabestaandenkring, het gebruiken van aanwezige improvisatietalenten en vaardigheden, het negeren van business modellen van uitvaartorganisaties, dragen allemaal bij aan een 'passend' einde voor de doden.